

УДК 355.41/355.684 : 355.311.6/355.5

В.Ю. Ковч, О.В. Макаліш, С.В. Горбенко

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

РОЗРОБЛЕННЯ ВИМОГ ДО НАВЧАЛЬНОЇ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ОКРЕМОЇ МЕХАНІЗОВАНОЇ БРИГАДИ З ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті визначені та обґрунтовані вимоги до сучасної навчальної матеріально-технічної бази військових частин та підрозділів Сухопутних військ з тактичної підготовки, які розроблені на основі аналізу вітчизняного та передового світового досвіду.

Ключові слова: навчальна матеріально-технічна база, полігонне обладнання, тактична підготовка.

Вступ

Однією з основних проблем набуття бойових спроможностей підрозділами окремої механізованої бригади є якісне проведення занять з бойової підготовки згідно з визначеним стандартом [1], основу якої складає тактична підготовка.

Мета статті. В статті обґрунтовані вимоги до навчальної матеріально-технічної бази з тактичної підготовки як основної складової польової навчальної матеріально-технічної бази для якісної підготовки підрозділів і штабів окремої механізованої бригади в умовах, найбільш близьких до умов сучасного бою.

Основна частина

Досвід сучасних збройних конфліктів свідчить, що складність і динамічність обстановки в бою створюють високі нервово-психологічні навантаження на солдатів і офіцерів, вимагаючи прийняття відповідальних рішень в обмежений час. При цьому підрозділам окремої механізованої бригади часто необхідно діяти автономно від основних сил у будь-який час доби [2].

Це об'єктивно вимагає від командирів підрозділів і штабів скорочення термінів прийняття рішень на організацію бойових дій і доведення бойових розпоряджень до підлеглих. В свою чергу, виникає питання мінімізації витрат часу на оцінювання і прогнозування варіантів розвитку обстановки, оцінювання ефективності можливих варіантів для прийняття найбільш доцільного рішення, організацію взаємодії, вирішення широкого кола питань бойового забезпечення [3]. Вирішення цих завдань потребує від командирів окрім глибоких теоретичних знань, розвинутого тактичного мислення, високих організаторських і морально-бойових якостей, рішучості, ініціативи і творчого підходу до вибору шляхів досягнення цілі. Усі ці якості набуваються під час занять з тактичної підготовки.

Для якісної практичної підготовки окремої механізованої бригади з тактичної підготовки в умовах, найбільш близьких до сучасного бою, призначена польова навчальна матеріально-технічна база з тактичної підготовки [4]. Необхідно також щоб питання, які вже були відпрацьовані на тренажерно-моделюючих засобах та під час проведення теоретичних занять з тактичної підготовки, могли бути відпрацьовані на практиці в полігонних умовах.

На відміну від тренажерно-моделюючих засобів, які дуже швидко розвивалися в останній час, польова навчальна матеріально-технічна база (особливо навчальна матеріально-технічна база з тактичної підготовки) розроблена на основі вимог нормативних документів і методик 80-х років ХХ століття [5 – 7] для ведення широкомасштабних бойових дій, насамперед наступальних та оборонних, і вже не в повній мірі відповідають вимогам сучасного бою, який характеризується високою маневреністю, швидкою і різкою зміною обстановки, різноманітністю використання способів і форм ведення бойових дій у різних умовах (у горах, лісовій – болотистій місцевостях, населених пунктах, з противником, який застосовує партизанські та терористичні методи боротьби).

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що [8, 9] основна увага приділялась тренажерно-моделюючим засобам для проведення занять з тактичної підготовки органами управління військових частин та командирами підрозділів. При цьому значення польової навчальної матеріально-технічної бази з тактичної підготовки зменшувалась [10, 11].

Звичайно ж, інформаційні технології відкривають нові можливості у сфері створення тренажерно-моделюючих засобів, при цьому міра наближення, до реальності є дуже високою і теоретично вони мають повністю забезпечувати ефективне навчання [11, 12]. Але при цьому вони не дають необхідних навичок особовому складу для автоно-

мних дій у складних погодно-кліматичних умовах і в темний час доби. Тільки у польових умовах можливо створити необхідні великі фізичні, нервово-психологічні навантаження на солдатів і офіцерів при проведенні занять з бойовою стрільбою, дій на техніці і озброєнні [4]. Тому необхідно визнати, що лише дії командирів і підрозділів на навчальному тактичному полі під час проведення навчань (занять з тактичної підготовки) може дійсно показати цілісну і ясну картину готовності командирів і підрозділів до ведення бойових дій.

Керівними документами, які стосуються удосконалення системи бойової підготовки частин і підрозділів [1 – 4] визначається, що система підготовки Сухопутних військ не відповідає вимогам сьогодення. Однією з цих причин визначено низьку ефективність навчальної матеріально-технічної бази і нераціональне її використання. Тому є необхідність підвищити ефективність використання навчальної матеріально-технічної бази та забезпечити її сучасним обладнанням до рівня, який забезпечував би набуття визначених бойових спроможностей.

Таким чином, існує проблема підвищення якості занять з тактичної підготовки з одночасною мінімізацією витрат матеріальних засобів і ресурсу озброєння і військової техніки. Одним зі шляхів вирішення проблеми набуття бойових спроможностей відповідно до визначеного стандарту підрозділами Сухопутних військ є створення відповідної навчально-тренувальної бази і полігонного обладнання, яка оснований на використанні сучасних інформаційних технологій.

На даний час проведення масштабних тактичних, командно-штабних навчань на міжвидових полігонах Збройних Сил України можливе лише за умов своєчасного перерозподілу полігонного обладнання. Навіть для проведення батальйонних тактичних навчань з бойовою стрільбою у минулих навчальних роках залучали полігонне обладнання з усіх бригадних (полкових) полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України. Але й залучення усього полігонного обладнання не в змозі відтворити необхідну мішеневу обстановку сучасного бою. Тобто, ні один із полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України не має необхідної кількості обладнання тактичних навчальних полів для проведення масштабних тактичних, командно-штабних навчань навіть за спрощеною мішеневою обстановкою. Більше того, швидко зменшується ресурс експлуатації обладнання тактичних навчальних полів при інтенсивному використанні та транспортуванні на тактичні поля різних полігонів.

Тому навчання, як правило, проводяться зі спрощеною мішеневою обстановкою. При цьому створюється значна доля умовності наземної, пові-

тряної і радіоелектронної обстановки, практично неможливо одночасне охоплення усіх питань підготовки і ведення бойових дій.

Практично неможливо здійснювати навчання особового складу веденню бойових дій в умовах повної ізоляції від основних сил, кругової оборони, навчати діям в умовах міської забудови та діяти в темний час доби. Що, в свою чергу, буде негативно впливати на морально-бойові якості солдатів і офіцерів у випадку виникнення таких ситуацій в реальній бойовій обстановці [1, 2].

Крім того гостро стоїть питання оновлення існуючого парку полігонного обладнання, яке за більшістю показників морально і фізично застаріло. Технічний стан обладнання та кабельних мереж не гарантує стабільну роботу навчальних об'єктів полігонів та не забезпечує повну пропускну спроможність підрозділів у ході практичного виконання вправ.

При цьому, ремонт устаткування для мішеней, що з'являються та рухаються, проводиться лише за умов наявності комплектуючих деталей.

На цей час полігонна база забезпечена переважно застарілим устаткуванням – ротними тактичними комплектами “РТК-1” та переносним обладнанням для стрільбищ “ПСО-88”, при використанні якого навчання і тренування в реальному масштабі часу забезпечуються лише епізодично на окремих етапах занять. Це призводить до того, що управління ходом занять проходить без достатніх можливостей об'єктивного контролю і автоматизованої оцінки дій тих, хто навчається, а також без повторення слабо відпрацьованих тактичних ситуацій. Тому якість навчання значною мірою визначається такими суб'єктивними чинниками, як рівень підготовки і методичної майстерності керівника занять і його помічників.

При цьому на утримання обладнання бригадних (полкових) полігонів витрачаються значні фінансові та матеріальні ресурси і час. Обладнання тактичних навчальних полів бригадних (полкових) полігонів не може забезпечити якісного проведення двосторонніх навчань із бойовою стрільбою, тому що на переважній більшості бригадних (полкових) полігонів обмежене застосування систем зброї, що знаходяться на озброєнні військових частин Сухопутних військ Збройних Сил України. Це автоматично приводить до збільшення витрат для проведення таких заходів бойової підготовки з виходом підрозділів на інші полігони. Так, деяким частинам необхідно проводити бойові стрільби відділень (екіпажів), взводів, тактичних навчань рот (батареї), батальйонів (дивізіонів), виконувати вправи стрільб з озброєння БМП (танків) на полігоні, який розташований на відстані понад 150 км від пункту постійної дислокації.

Існуюча навчальна матеріально-технічна база з тактичної підготовки через відсутність єдиних вимог до її розвитку та удосконалення сучасних тренажерно-моделюючих комплексів, полігонного обладнання, засобів імітації бойового середовища та протидії противника не дозволяє знизити вартість підготовки військ. Тому виникла необхідність сформулювати вимоги до навчальної матеріально-технічної бази з тактичної підготовки та визначити шляхи удосконалення в подальшому [11].

На якість підготовки підрозділів на етапі їх залягодження значно впливає відсутність у Збройних Сил України відповідних центрів підготовки [12], які б дозволяли проведення замкнутого циклу їх підготовки, здійснювати на високому рівні відображення складної тактичної обстановки шляхом дій підрозділу позначення умовного противника.

Тому необхідно створити тренажерно-моделюючі комплекси, які об'єднані в єдину дидактичну систему, спеціалізовані (процедурні) та комплексні тренажери різних типів військової техніки, озброєння, засобів розвідки та керування, полігонне обладнання, імітаційні та вимірювальні засоби, навчально-тренувальні машини.

До складу тренувально-модельованої системи мають входити: один або декілька аудиторних комп'ютерних комплексів на базі персональних комп'ютерів; спеціалізовані приміщення з імітаційно-тренувальними засобами відповідної військової техніки, озброєння, засобів розвідки та керування; засоби візуалізації загальної оперативнотактичної обстановки; полігонне обладнання, імітаційні та вимірювальні засоби, навчально-тренувальні машини. Навчально-тренувальні засоби та полігонне обладнання має використовуватись для проведення дидактичної та психо-фізіологічної діагностики.

Для зразка необхідно брати досвід армій провідних військових країн [13, 14]. Так, побудований в США на військовій базі "29 пальм" полігон, призначений для імітації міста і коштує 170 мільйонів доларів. Це є подальшим розвитком тренувальної програми "Гадюка Мохаве", розпочатої в 2005 році, яка була спрямована на підготовку збройних сил до дислокації в Ірак.

Операція у Афганістані показала вищому командуванню армії, що на сучасних асиметричних полях битви від усіх солдатів, незалежно від спеціальності, вимагається пройти відповідне навчання і діяти усвідомлено в міських бойових операціях. До того часу всі військові навчання США, в основному, зводилися до навчання військ в умовах великомасштабних операцій. Після проведення обґрунтованого аналізу ведення бойових дій в Афганістані для навчання морської піхоти армії США було створено штучне афганське село в Кемп-Пендлтон,

вартістю майже 30 мільйонів доларів. На цьому об'єкті під гуркіт розривів, морські піхотинці навчаються вести бойові дії в лабіринтах афганських поселень.

На початку операції зі звільнення Іраку практично не було тренажерів, призначених для навчання ведення бойових дій в умовах віртуального супроводження колон. Військові частини та підрозділи піддавалися постійним нападам на машини під час здійснення маршів та супроводження колон в Іраку. На замовлення Міністерства оборони США фірма Lockheed Martin приступила до розробки, і на протязі 120 днів в 2004 р. завершила роботи зі створення тренажера віртуального бойового конвоювання. Більше 50 000 солдатів, морських піхотинців і десантників пройшли навчання на цьому тренажері. Була проведена модернізація, що дозволило випустити в грудні вдосконалений варіант тренажера, який забезпечує круговий огляд.

Зараз в експлуатації знаходиться 23 віртуальні тренажери, разом з двома тренажерами-прототипами перебудованої конфігурації, відомими під назвою тактичного тренажера ближнього бою (ССТТ). Інші 20 тренажерів перебудованої конфігурації виготовляються для військ, які використовують тактичні тренажери ближнього бою для навчання різних підрозділів, починаючи від відділення піхоти і, закінчуючи батальйоном бронетанкових і механізованих сухопутних підрозділів.

Війська, які проходять підготовку на тренажерах, мають можливість проводити глибший аналіз різних атак противника. Керівник навчання може побудувати тренування так, щоб виконати бойове завдання найефективніше. Тактичний тренажер об'єднує в мережу віртуальні тренажери і дозволяє підключати цей тактичний тренажер у загальну мережу з іншою системою тактичного тренажера ближнього бою або іншими засобами моделювання, наприклад, тактичним тренажером об'єднаних повітряних сил (AVCATT) виробництва фірми Link.

Тому для Збройних Сил України є необхідність створення сучасних центрів, які б враховували позитивний іноземний досвід. До роботи зі створення центрів необхідно залучати іноземні або вітчизняні фірми, які мають відповідний досвід та практику зі створення та обслуговування сучасного полігонного обладнання та інформаційних технологій. Центри повинні створюватися на базі скорочених військових частин із відповідною міською інфраструктурою. Часто ці містечка межують з військовими полігонами.

Завдяки цьому, є можливість створити на базі цих колишніх містечок полігони для відпрацювання ведення бойових дій (наступ, оборона) в міських умовах.

Отже, навчальна матеріально-технічна база окремої механізованої бригади з тактичної підготовки, як основна складова польової навчальної матеріально-технічної бази, повинна відповідати наступним вимогам:

створені умови для навчання мають бути максимально наближені до реальних бойових;

збір, відображення і обробка інформації про стан і результати вогневого ураження цілей повинні здійснюватись в масштабі реального часу;

забезпечувати безперебійну роботу в будь-яких умовах місцевості і часу доби;

здійснювати організаційний та методичний зв'язок занять і тренувань на тренажерах з тактичними заняттями та навчаннями в полі, в тому числі з бойовою стрільбою;

формувати у солдатів і офіцерів при проведенні занять з бойовою стрільбою, дій на техніці і озброєнні високих морально-бойових якостей;

забезпечувати зниження фінансових витрат, економію матеріальних коштів і часу;

дотримання безпеки тих, хто навчається, та недопущення забруднення навколишнього середовища.

Висновки

Виконання визначених вимог до обладнання навчальної матеріально-технічної бази з тактичної підготовки, підвищить рівень бойової підготовки особового складу військових частин і підрозділів в умовах, найбільш близьких до вимог сучасного бою.

Список літератури

1. Про затвердження Концепції удосконалення підготовки: ЗС України Наказ МО України від 25.10.2012 року. № 699. – К:МОУ. 2012.

2. Про затвердження Концепції оперативних (бойових) спроможностей військ (сил) Збройних Сил України: Наказ Міністра оборони України від 30 жовтня 2012 року № 714.

3. Про затвердження Тимчасової інструкції з індивідуальної підготовки військовослужбовців: Наказ

Начальника Генерального Штабу – Головнокомандувача ЗС України від 28.05.2013 року. № 125. – К.: МОУ. 2013. – 12 с.

4. Про затвердження Тимчасової інструкції про порядок організації і проведення перевірок та оцінювання набуття оперативних (бойових) спроможностей у ЗС України: Наказ МО України від 29.05.2013 року. – № 352.

5. Про затвердження Інструкції по перевірці стану НМБ при перевірках частин Сухопутних військ: Наказ Начальника Генерального Штабу ЗС України від 29 січня 1994 року № 12.

6. Про затвердження Положення про полігони Збройних Сил України: Наказ Міністра оборони України від 03 травня 2008 року № 187.

7. Про затвердження Положення зі служби полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України: Наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 10.11.2005 року № 387.

8. Луханін М. Потреба в сучасних навчально-тренувальних засобах надзвичайно велика / М. Луханін // Мат-ли допов. засідання круглого столу Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння. – 2005. – С. 36-37.

9. Матвієвський О. Тренажерні засоби спроможні забезпечити бойову підготовку сухопутних військ / О. Матвієвський // Мат-ли допов. засідання круглого столу Центру дослідження армії, конверсії та роззброєння. – 2005. – С. 47-49.

10. Матвієвський О. Методичний підхід до обґрунтування характеристик тренажерних засобів і систем / О. Матвієвський // Наука і оборона. – 2005. – С. 58-62.

11. Руснак І. Проблеми модернізації та створення тренажерно-моделювальних комплексів військового призначення / І. Руснак // Наука і оборона. – 2002. – С. 32-34.

12. Cantot F-X. Techniques et technologies de modélisation & simulation / Cantot F-X. – Paris: Nathan, 2006. – 383 p.

13. Work begins on Russian brigade combat training centre / M. Crivitz // Jane's International Defence Review. – Octobre 2013. – N°168. – P. 28-29.

14. Fonctionner à l'instinct / S. Fosseux // Terre magazine. – Avril 2005. – N°163. – P. 42-43.

Надійшла до редколегії 5.03.2015

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

РАЗРАБОТКА ТРЕБОВАНИЙ К УЧЕБНОЙ МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ БАЗЕ ПО ТАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ ОТДЕЛЬНОЙ МЕХАНИЗИРОВАННОЙ БРИГАДЫ

В.Ю. Ковч, О.В. Макалиш, С.В. Горбенко

В статье определены и обоснованы требования к современной учебной материально-технической базе военных частей и подразделений Сухопутных войск по тактической подготовке, которые разработаны на основе анализа отечественного и передового мирового опыта.

Ключевые слова: учебная материально-техническая база, полигонное оборудование, тактическая подготовка

DEVELOPMENT OF REQUIREMENTS TO EDUCATIONAL MATERIAL AND TECHNICAL BASE FOR TACTICAL TRAINING OF A SEPARATE MECHANIZED BRIGADE

V. Yu. Kovch, O. V. Makalish, S. V. Gorbenko

The article determines and justifies the requirements to the modern educational material and technical base of military units and subunits of Land forces for tactical training, that are worked out on the basis of analysis of home and leading world experience.

Keywords: educational material and technical base, field equipment, tactical training.